

העזרה מהסוגיא



זבחים סח. - עה:

פרשת ויעזר ה'תשפ"ה

דף סח - ע

א. דיני טומאת בית הבליעה:

- האוכל עוף שמת - באופן שאכל כזית בכדי אכילת פרס נטמא^א.
- האוכל עוף שנמלק:
 - באופן שמלק בציפורנו:
 - באופן שהמליקה כשרה - אינו נטמא^ב.
 - באופן שמלק בשמאל או שמלק בלילה - אינו נטמא^ב.
 - באופן שזר מלק:
 - לרב - אינו נטמא.
 - לרבי יוחנן - נטמא^ב.

☞ הערות ☞

א הגמ' מבארת שרבי יהודה סובר שדורשים מלשון הפסוק 'כל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו' שהדין של טומאת בית הבליעה נאמר באופן שאכל כזית, ורבי מאיר מוסיף שהיה מקום לומר שכיון שהדין של טומאת בית הבליעה הוא חידוש שדין זה נאמר גם באופן שאכל כזית יותר מכדי אכילת פרס, אלא שדורשים מהפסוק 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה' שהדין של טומאת בית הבליעה נאמר רק באופן שאכל כזית בכדי אכילת פרס, ותוס' מבארים שלמרות שרבי יהודה סובר שעיקר הפסוק ללמד דין אחר (וכפי שהתבאר להלן הערה יא) והפסוק אינו מיותר, מ"מ אפשר לדרוש גם דרשה זו.

ראה להלן [הערה יא] שהדין של טומאת בית הבליעה נאמר רק בעוף טהור ולא בעוף טמא.

ב הגמ' [מד ב] מבארת שהמקור שהאוכל עוף שנמלק והמליקה כשרה שאינו נטמא דכתיב 'ולכל חטאתם' [מד ב].

ג הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו' שהדין של טומאת בית הבליעה נבבילה נאמר רק באופן שהמיתה לא התירה את האיסור, כמו בטריפה שהמיתה לא מתירה שום איסור, אבל באופן שהמיתה התירה איסור לא נאמר טומאת בית הבליעה, והגמ' מבארת שבאופן שהיה במליקה פסול שנחשב 'פסולו בקודש' באופן שהקרבת עלה על המזבח לא ירד ונמצא שהמיתה התירה את האיסור הקרבה על המזבח, אבל באופן שהיה במליקה פסול שנחשב שאין פסולו בקודש' באופן שהקרבת עלה על המזבח ירד ונמצא שהמיתה לא התירה את האיסור הקרבה על המזבח.

הגמ' מבארת שמליקה בשמאל נחשבת ש'פסולו בקודש' כיון שמצינו שעבודה בשמאל הותרה ביום הכיפורים בהולכת הקטורת, וכן מליקה בלילה נחשבת 'פסולו בקודש' כיון שמצינו שעבודה בלילה הותרה באיברים ופדרים, ולכן באופן שעלו על המזבח לא ירדו, והאוכל מהבשר אינו נטמא.

תוס' בתירוח הראשון מבארים שדברי הגמ' שמליקת לילה אם עלתה לא תרד נאמרו לדעת רבי שמעון אבל לדעת רבי יהודה אם עלתה תרד, אמנם תוס' בתירוח השני מבארים שדברי הגמ' נאמרו אפילו לדעת רבי יהודה ולמרות שרבי יהודה סובר שבבהמה באופן שנשחטה בלילה אם עלתה תרד בעוף שנמלק בלילה אם עלה לא ירד.

ד הגמ' מבארת שרב סובר שבאופן שזר מלק נחשב שאין פסולו בקודש' כיון שלא מצינו עבודה שהותרה בזר, ולמרות ששחיטה כשרה בזר מ"מ שחיטה לא

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

- באופן שמלק קדשים בחוץ או חולין בפנים או חולין בחוץ - נטמא^ה.
- באופן שמלק תור שלא הגיע זמנו או בן יונה שעבר זמנו - נטמא^ה.
- באופן שמלק עוף שהוא בעל מום (כגון שיבש גפו ושנסמית עינו ושנקטעה רגלו) - נטמא^ה.
- באופן שמלק בסכין (כלומר שחט את העוף מהצואר) - נטמא^ה.
- באופן ששחט עוף של קדשים בחוץ או עוף של קדשים בפנים או עוף של חולין בפנים - אינו נטמא^ט.

ב. דיני טריפה:

- השוחט בהמה ונמצאת טריפה - הבשר אינו מטמא במגע ובמשא כדין נבילה^ה.
- השוחט עוף ונמצא טריפה:
- לרבי יהודה - מטמא בבית הבליעה^א.

הערות

נחשבת עבודה, ולמרות שבבמה זר כשר מ"מ לא לומדים מבמה, ולכן באופן שעלו על המזבח ירדו והאוכל מהבשר נטמא, אמנם רבי יוחנן סובר שבאופן שזר מלק נחשב ש'פסולו בקודש' ולכן באופן שעלו על המזבח לא ירדו והאוכל מהבשר אינו נטמא.

ובביאור דעת רבי יוחנן שבאופן שזר מלק נחשב ש'פסולו בקודש' כתב רש"י שזר מותר בבמה, ובדברי רש"י מבואר שרבי יוחנן סובר שגם באופן שבעל מום מלק נחשב ש'פסולו בקודש', אמנם תוס' מקשים על רש"י שבעל מום לא הותר בבמה ולכן תוס' נוקטים שרבי יוחנן מודה שבאופן שבעל מום מלק שאם עלו ירדו והאוכל מהבשר נטמא כיון שבעל מום לא הותר בבמה, אמנם תוס' מעלים צד שרבי יוחנן סובר שגם פסול שהותר בשחיטה נחשב 'פסולו בקודש' ולכן גם באופן שבעל מום מלק אם עלו לא ירדו והאוכל מהבשר אינו נטמא.

הגמ' מביאה שרבי יצחק סובר כדעת רבי יוחנן שזר שמלק אם עלו לא ירדו, ורבי יצחק מוסיף שבאופן שזר קמץ אם עלו ירדו, והגמ' מבארת שזר שמלק נחשב 'פסולו בקודש' כיון שהותר בבמה, אבל זר שקמץ לא נחשב 'פסולו בקודש', ולמרות שקמיצה בזר הותרה בבמה מ"מ קמיצה זו נעשתה במנחה שלא התקדשה בכלי, כיון שאין קידוש כלי בבמה, ואי אפשר ללמוד מכך שקמיצה זר במנחה שהתקדשה בכלי נחשבת 'פסולו בקודש'.

ה רש"י מבאר שהדין שהתורה חידשה שמליקה מועילה במקום שחיטה, נאמר רק בקדשים בפנים ולא בחולין בפנים ולא בחולין בחוץ או בקדשים בחוץ, ולכן המולק קדשים בחוץ או חולין בחוץ או קדשים בחוץ נחשב ש'אין פסולו בקודש' ובאופן שהקרבת עלה על המזבח ירד, ונמצא שהמליקה לא התירה איסור והאוכל מהבשר נטמא.

ו רש"י מבאר שהמולק תור לפני זמנו או בן יונה שעבר זמנו נחשב ש'אין פסולו בקודש' שבאופן שהקרבת עלה על המזבח ירד ונמצא שהמליקה לא התירה איסור והאוכל מהבשר נטמא.

ז רש"י מבאר שהמולק עוף שהוא בעל מום נחשב ש'אין פסולו בקודש' שבאופן שהקרבת עלה על המזבח ירד ונמצא שהמליקה לא התירה איסור והאוכל מהבשר נטמא.

רש"י מבאר שהדין שלמרות שבעוף שיש בו מום בדוקין שבעין כשר להקרבה כיון שקי"ל ש'אין תמות וזכרות בעופות' מ"מ עוף שהוא מחוסר אבר (כגון שיבש גפו ושנסמית עינו ושנקטעה רגלו) פסול להקרבה משום ש'הקריבהו נא לפחתך', אמנם תוס' מבארים שעוף שהוא מחוסר אבר פסול להקרבה דכתיב 'מן העוף'.

ח הגמ' בחולין [כ ב] מבארת שמליקה בסכין אינה נחשבת מליקה כיון שלא נעשתה בציפורן, וכן אינה נחשבת שחיטה, ולכן נחשב ש'אין פסולו בקודש' ובאופן שהקרבת עלה על המזבח ירד, ונמצא שהמליקה לא התירה איסור והאוכל מהבשר נטמא.

ט הגמ' מבארת שהשוחט קדשים בחוץ אינו נטמא כיון שהשחיטה מועילה לחייבו כרת מדין 'שחוטו חוץ' השחיטה מועילה גם להפקיע את האיסור של טומאת בית הבליעה.

הגמ' מוסיפה שדורשים מהפסוק 'וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו' שהדין של טומאת בית הבליעה נבילה נאמר באופן שהטומאה שייכת בין בתוך העזרה ובין מחוץ לעזרה, ולומדים מדין זה שהשוחט עוף של קדשים בפנים אינו נטמא כיון שאין טומאת בית הבליעה באופן ששחט מחוץ לעזרה (הגמ' מוסיפה שאי אפשר ללמוד מדין זה שהמולק קדשים בחוץ אינו נטמא כיון שהטומאה אינה שייכת בפנים כיון שאי אפשר ללמוד ממליקת קדשים בפנים כיון שזהו מצוותו).

רש"י מבאר שלומדים קל וחומר שאם השוחט קדשים בפנים אינו נטמא למרות שבקדשים לא שייך שחיטה, כ"ש שהשוחט חולין בפנים שבחולין שייך שחיטה שאינו נטמא (ובדברי הגמ' מבואר שבאופן זה אי אפשר ללמוד שלא נטמא כיון שהטומאה אינה שייכת בחוץ משום ששחיטת חולין בחוץ זהו מצוותו).

תוס' מבארים שלמרות שבדרך כלל דין טומאת בית הבליעה ודין אם עלו ירדו תלוי זה בזה, מ"מ באופנים אלו למרות שלומדים מהפסוק שאין טומאת בית הבליעה, מ"מ אם עלו ירדו, ותוס' בתירוץ השני מבארים שלא מסתבר לומר שכמו שהשוחט קדשים בחוץ שהשחיטה מועילה ל'שחוטו חוץ' כך השחיטה תועיל שאם עלו לא ירדו.

י הגמ' מבארת שהמקור שהשוחט בהמה ונמצאת טרפה שהבשר אינו מטמא במגע ובמשא כדין נבילה דכתיב 'וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה נגע בנבלתה יטמא עד הערב' ודורשים שלמרות שבדרך כלל בהמה שמתה ללא שחיטה בשרה מטמא במגע ובמשא כדין נבילה, מ"מ באופן ששחט את הבהמה ונמצאת טריפה בשרה אינו מטמא במגע ובמשא כדין נבילה.

יא הגמ' מבארת שרבי יהודה סובר שדורשים מהפסוק 'וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר' שהשוחט עוף ונמצא טריפה מטמא בבית הבליעה, אמנם רבי מאיר חולק וסובר שבאופן זה אינו מטמא בבית הבליעה ודורשים מהפסוק שהשוחט עוף של קדשים בפנים אינו מטמא בבית הבליעה [וכפי שהתבאר לעיל הערה ט], ורבי יהודה סובר שהדין שהשוחט עוף של קדשים בפנים אינו מטמא בבית הבליעה נלמד מהפסוק 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה', ורבי מאיר סובר שלומדים מהפסוק זה שאין טומאת בית הבליעה בעוף טמא, ורבי יהודה סובר שהמקור שאין

○ לרבי יוסי ורבי מאיר - אינו מטמא בבית הבליעה².

● המולק עוף ונמצא טריפה:

○ לרבי יהודה ורבי יוסי - מטמא בבית הבליעה.

○ לרבי מאיר:

■ באופן שהעוף אינו בעל מום - אינו מטמא בבית הבליעה.

■ באופן שהעוף בעל מום - לרבי יוחנן מטמא בבית הבליעה, לרבי אלעזר אינו מטמא בבית הבליעה³.

ג. דיני חלב:

● איסור אכילת חלב:

○ חלב של בהמה טהורה:

■ האוכל חלב של בהמה שנשחטה - לוקה ארבעים מדין אכילת חלב.

■ האוכל חלב של בהמת טריפה - לוקה שמונים מדין אכילת חלב ומדין אכילת טריפה.

■ האוכל חלב של בהמת נבילה - לוקה שמונים מדין אכילת חלב ומדין אכילת נבילה⁴.

○ חלב של חיה טהורה או של בהמה טמאה או של חיה טמאה - אינם אסורים מדין חלב.

● טומאת נבילה בחלב:

○ חלב של בהמה טהורה שמתה - אינו מטמא במגע ובמשא כדין נבילה.

○ חלב של חיה טהורה שמתה או של בהמה טמאה שמתה או של חיה טמאה שמתה - מטמא במגע ובמשא כדין נבילה⁵.

הערות

טומאת בית הבליעה בעוף טמא הוא מעיקר הפסוק 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה' שהוא פסוק מיותר כיון שדין טומאת בית הבליעה נלמד מהפסוק 'וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה' ולכן דורשים שטומאת בית הבליעה נאמר רק באופן שהאיסור של אכילת הבשר הוא משום איסור נבילה, ולא בעוף טמא שאיסור אכילת הבשר הוא משום איסור אכילת עוף טמא והאיסור של נבילה לא חל עליו, ורבי יהודה לשיטתו ש'אין איסור חל על איסור', אמנם רבי מאיר לשיטתו שסובר ש'איסור חל על איסור' לא יכול לדרוש כך, ולכן רבי מאיר סובר שדורשים מעיקר הפסוק 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה' שדין טומאת בית הבליעה נאמר רק באופן שאכל כזית בכדי אכילת פרס (וכפי שהובא לעיל הערה א), ורבי יהודה סובר שאפשר לדרוש דרשה זו גם ללא יתור.

יב המפרש מבאר שהמקור של רבי מאיר שהשוחט עוף ונמצא טריפה אינו מטמא בבית הבליעה הוא בקל וחומר שאם בהמה שנבלתה מטמאה במגע ובמשא מ"מ השוחט ונמצאת טריפה השחיטה מטהרת את הבשר מטומאתו, כ"ש שהשוחט עוף שאין נבלתו מטמאה במגע ובמשא שהשוחט ונמצאת טריפה שהשחיטה טהרה את הבשר מטומאתו, אמנם תוס' [ג ב] נוקטים שאי אפשר ללמוד מהקל וחומר מבהמה כיון שיש פירכא שבעוף יש טומאת בית הבליעה ובהמה אין טומאת בית הבליעה, אלא רבי מאיר לומד בין בשוחט עוף חולין ונמצא טריפה ובין במולק עוף קדשים ונמצא טריפה מהפסוק 'זאת תורת הבהמה והעוף' דורשים היקש בין בהמה לעוף כמו שבהמה השחיטה שמתירה באכילה מטהרת מטומאת בית הבליעה כך בעוף השחיטה שמתירה באכילה מטהרת מטומאת בית הבליעה.

יג הגמ' מבארת שאי אפשר ללמוד בקל וחומר שהמולק עוף קדשים ונמצא טריפה שאם בהמה שנבלתה מטמאה במגע ובמשא מ"מ השוחט ונמצאת טריפה השחיטה מטהרת את הבשר מטומאתו, משום ש'דיו לבוא מן הדין להיות כנדון' כמו שבהמה שחיתתה מטהרתה ולא מליקתה כך בעוף שחיתתו מטהרתו ולא מליקתו, אלא המקור של רבי מאיר שמולק עוף ונמצא טריפה אינו מטמא בבית הבליעה דכתיב 'זאת תורת הבהמה והעוף' דורשים היקש בין בהמה לעוף כמו שבהמה השחיטה שמתירה באכילה מטהרת מטומאת בית הבליעה כך בעוף המליקה שמתירה באכילה מטהרת מטומאת בית הבליעה, ורבי יוחנן סובר שאפשר ללמוד מפסוק זה רק לעוף שאינו בעל מום אבל בעוף שהוא בעל מום רבי מאיר מודה שהמליקה אינה מטהרת, ורבי אלעזר סובר שאפשר ללמוד מפסוק זה גם לעוף שהוא בעל מום.

בדברי הגמ' מבואר שלדעת רבי אלעזר דברי רבי מאיר שהמולק עוף ונמצא טריפה אינו מטמא בבית הבליעה נאמרו לא רק בעופות שכשרים למזבח אלא גם באווזים ותרגולים שאינם כשרים למזבח.

הגמ' מבארת שעגלה ערופה נאסרת בהנאה משעת ירידתה לנחל איתן, אמנם לאחר שערפו את העגלה העגלה אינה מטמאה בטומאת נבילה כיון שכתוב בעגלה ערופה לשון 'כפרה' כקדשים, אמנם הגמ' מסתפקת בדעת רבי מאיר באופן שערף עז על החלל האם העז מטמאה טומאת נבילה כיון שהוא מין של בהמה, או דלמא העז אינה מטמאה טומאת נבילה כיון שהוא לא מין של עגלה כמו עגלה ערופה.

יד הגמ' מבארת שלומדים מהפסוק 'וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו' שאיסור חלב חל על איסור נבילה, וכן שאיסור חלב חל על איסור טריפה, והגמ' מוסיפה שהטעם שהתורה הוצרכה לכתוב שאיסור חלב חל על איסור נבילה וחל על איסור טריפה, משום שאם היה כתוב רק שאיסור חלב חל על איסור נבילה היינו אומרים שדין זה נאמר רק באיסור נבילה שהוא איסור חמור שנבילה מטמאה אבל איסור חלב לא חל על איסור טריפה שהוא איסור קל שטריפה אינה מטמאה, ואם היה כתוב רק שאיסור חלב חל על איסור טריפה היינו אומרים שדין זה נאמר רק באיסור טריפה שהוא חמור שטריפה אסורה מחיים, אבל באיסור חלב לא חל על איסור נבילה שהוא איסור קל שחל רק לאחר מיתה.

טו הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו' שחלב של בהמה טהורה שמתה אינו מטמא במגע ובמשא כדין נבילה, דורשים מהלשון 'ואכל לא תאכלהו' שדין זה נאמר רק בחלב בהמה טהורה שהחלב אסור באכילה מדין אכילת חלב, אבל חלב של חיה טהורה שמתה או של בהמה טמאה שמתה או של חיה טמאה שמתה שהחלב אינו אסור באכילה מדין אכילת חלב, החלב מטמא במגע ובמשא כדין נבילה [ע"פ שטמ"ק].

פרק שמיני

דף עא - עה

ד. דיני רוב:

- באופן שיש איסור והיתר שניכרים זה מזה (כגון תשע חנויות שמוכרות בשר שחוטה וחנויות אחת מוכרת בשר נבילה):
 - באופן שהספק נולד לאחר שהבשר פרש מהחנויות (כגון שמצא בשר ולא יודע מאיזה חנות הוא) - 'כל דפריש מרובא פריש' והבשר מותר.
 - באופן שהספק נולד בזמן שהבשר היה בחנות (כגון שקנה מאחת החנויות ולא יודע מאיזה קנה) - 'כל קבוע כמחצה על מחצה' והבשר אסור^{טז}.
- באופן שיש איסור והיתר שאינם ניכרים זה מזה (כגון תשע חתיכות של בשר שחוטה וחתיכה אחת של בשר נבילה שהתערבו):
 - מדאורייתא - האיסור מתבטל ברוב ההיתר.
 - מדרבנן:
 - באופן שחתיכת האיסור הוא 'דבר חשוב' - אינו בטל^{יז}.
 - באופן שחתיכת האיסור אינה 'דבר חשוב' - מתבטל.
 - מה נחשב דבר חשוב:
 - לרבנן ורבי עקיבא - א. אגוזי פרך. ב. רמוני בדן. ג. חביות סתומות. ד. חלפי תרדין. ה. קולחי כרוב. ו. דלעת יונית. ולרבי עקיבא גם ככרות של בעה"ב.
 - לרבי מאיר:
 - לרבי יוחנן - דבר שהדרך תמיד למוכרו במנין.
 - לריש לקיש:
 - בדינים דאורייתא - אפילו דבר שלפעמים נמכר במנין.
 - בדינים דרבנן (כגון כלאי הכרם בזמן הזה, או תרומה בזמן הזה):
 - לתירוץ הראשון של תוס' - אפילו דבר שלפעמים נמכר במנין, אמנם בדין שהוא 'תרי דרבנן' (תרומת פירות בזמן הזה) דבר שהדרך תמיד למוכרו במנין.
 - לתירוץ השני של תוס' - דבר שהדרך תמיד למוכרו במנין.
 - לתירוץ השלישי של תוס' - דבר שהדרך תמיד למוכרו במנין, אמנם לענין כלאי הכרם שאסורים בהנאה אפילו דבר שלפעמים נמכר במנין.
 - לרבי יהודה בדעת רבי יהושע - אפילו דבר שלפעמים נמכר במנין.
 - באופן שבהמה התערבה עם בהמה:
 - לרב פפא - נחלקו התנאים האם נחשב דבר חשוב וכדין דבר שלפעמים נמכר במנין.
 - לרב אשי - לכו"ע לא מתבטל^{יח}.

הערות

הגמ' מוסיפה שהיה ה"א שהדין שחלב של בהמה טהורה שמוטה אינו מטמא במגע ובמשא רק באופן שהחלב אסור באכילה ומוותר בהנאה, אבל באופן שהחלב אסור באכילה ובהנאה (כגון חלב של שור הנסקל) החלב מטמא במגע ובמשא, ולכן כתוב 'כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו' ודורשים שגם באופן זה החלב אינו מטמא במגע ובמשא.

הגמ' מבארת שעגלה ערופה נאסרת בהנאה מהזמן שהעגלה ירדה לנחל איתן, ולאחר העריפה העגלה אינה מטמאה כדין נבילה משום שכתוב בה לשון 'כפרה' כקדשים. ובאופן שלאחר שהעגלה ירדה לנחל איתן ונאסרה בהנאה שחטו את העגלה, העגלה אינה מטמאה כדין נבילה משום ששחיטה מטהרת מידי נבילה. ובאופן שלאחר שהעגלה ירדה לנחל איתן העגלה מתה מאליה, העגלה מטמאה טומאת נבילה, אמנם החלב אינו מטמא טומאת נבילה וכדין חלב של שור הנסקל שאסור בהנאה ואינו מטמא טומאת במגע ובמשא.

טז תוס' מוסיפים שבאופן שראינו אדם שקונה בחנות ולאחר מכן הניח את הבשר, אומרים כל קבוע כמחצה על מחצה כיון שהספק נולד בזמן שהבשר היה בחנות.

יז בדברי הגמ' מבואר שאפילו באופן שהוציא חתיכת אחת מהתערובת החתיכה אסורה ולא אומרים 'כל דפריש מרובא פריש' משום ש'כל קבוע כמחצה על מחצה', ותוס' מבארים שמדאורייתא החתיכה מותרת כיון שהחתיכה התבטלה ברוב עוד לפני שפרשה, אמנם מדרבנן החתיכה אסורה.

יח בדברי המשנה מבואר שבאופן שהתערב שור שנגמר דינו עם קדשים הורגים את כל השוורים מיד, ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שכבשו את כל הבהמות והם פרשו הבהמות אסורות מדרבנן כיון שיש חשש שיבוא להוציא בהמה שלא פירשה שהיא אסורה, (ותוס' מוסיפים שאין אפשרות להשאיר את כל השוורים בכיפה

○ דין דבר חשוב שהתערב עם היתר, ולאחר מכן נפל חלק מהתערובת לים הגדול:

- לרבנן - אסור להנות מהתערובת.
- לרבי אליעזר:

• באופן שחלק מהתערובת נפל מאליו לים הגדול:

- לרב, ולרב יוסף בדעת ריש לקיש - מותר להנות מהתערובת שנים שנים.
- לרבה בדעת ריש לקיש:

▪ באופן שחבית התערבה עם חביות ולאחר מכן נפלה חבית אחת לים הגדול - מותר להנות מהחביות שבתערובת שנים שנים.

▪ באופן שטבעת התערבה עם טבעות ולאחר מכן נפלה טבעת אחת לים הגדול - אסור להנות מהטבעות שבתערובת שנים שנים כיון שלא ניכר בתערובת שטבעת אחת נפלה לים הגדול.

• באופן שאדם הפיל חלק מהתערובת לים הגדול - אסור להנות מהתערובת^ט.

ה. דיני קרבן שהתערב:

• קרבן שאינו טעון סמיכה (כגון קרבן של אשה):

○ באופן שקרבן אחד התערב עם בהמה אחת שאסורה בהנאה (כגון חטאות המתות או שור הנסקל) - שתי הבהמות ימותו.

○ באופן ששני קרבנות או יותר התערבו עם בהמה אחת שאסורה בהנאה:

▪ לרבנן - כל הבהמות ימותו^י.

▪ לרבי אליעזר - לאחר שבהמה אחת מתה מאליה שאר הבהמות מותרות^{יא}.

○ באופן שקרבן אחד או יותר התערב עם בהמה שפסולה להקרבה ומותרת בהנאה (כגון רובע או נרבע שנעשה עבירה בבהמה) -

הערות

משום שיש חשש של תקלה שימעלו בהם, וכן לא אומרים שכל השוורים ירעו עד שיסתאבו וימכרו משום שגם לאחר שיהיה בהם מום לא יהיו מותרים אלא על ידי 'כל דפריש מרובא פריש'), ור"ת סובר שגזירה זו נאמרה רק לענין קרבנות שעולים לגבוה, ולא בשאר הדברים, אמנם תוס' חולקים על דבריו וסוברים שגזירה זו נאמרה בין לענין קרבנות שעולים לגבוה, ובין לענין הדיוט, (ותוס' בתירוף השני מוסיפים שגזירה זו נאמרה רק באופן שיש תערובת שהאיסור אינו ניכר ולאחר מכן פרש חלק מהתערובת, אבל בתשע חנויות שמוכרות בשר כשר וחנויות אחת מוכרת בשר טרף ומצא בשר רבנן לא גזרו שמא יקח מהקבוע כיון שהאיסור ניכר), אמנם תוס' מוסיפים שאפשר ליישב את דעת ר"ת שבבעלי חיים שאפשר לכבוש את כולם ולהוציא אותם מגזירה נאמרה רק לגבוה ולא בהדיוט, אבל בדבר שאינו בעל חי הגזירה נאמרה בין לגבוה ובין להדיוט.

תוס' דנים באופן בעדר בהמות שהגיע זאב לטרוף והרועה הציל מידו האם חוששים שהבהמה נטרפה ולאחר מכן הבהמה התערבה בעדר וכל העדר יאסר, ור"ת סובר שחוששים שהבהמה נטרפה אלא שלאחר שבהמה אחת פרשה מהעדר היא מותרת משום ש'כל דפריש מרובא פריש' ובהדיוט לא גזרו שמא יקח מהקבוע, אמנם תוס' בתירוף השני מבארים שבאופן זה לא חוששים שהבהמה נטרפה.

ט תוס' מבארים שמחלוקת התנאים נאמרה רק באופן שחלק מהתערובת נפלה לים הגדול ואבדה מהעולם, אבל באופן שחלק מהתערובת פירש והוא עדיין בעולם אסור להנות מהתערובת. ותוס' מוסיפים שאפילו באופן שאדם הפיל את הטבעת לים הגדול בשוגג אסור להנות מהתערובת כיון שקונסים שוגג אטו מזיד.

כ בדברי הגמ' מבואר שבאופן ששני קרבנות התערבו עם בהמה אחת שאסורה בהנאה לדעת רב פפא נחשב 'את שדרכו להמנות' שנחלקו התנאים האם כל הבהמות אסורות וימותו או דלמא האיסור מתבטל ברוב, אמנם לדעת רב אשי בבהמה שחשובה לכו"ע לא אומרים שהאיסור מתבטל ברוב, ולכן באופן זה לכו"ע כל הבהמות אסורות וימותו (וכפי שהתבאר לעיל בסמוך).

בדברי הגמ' מבואר שבאופן ששני קרבנות התערבו עם בהמה אחת שאסורה בהנאה (לפי הצד שאין ביטול ברוב), ולאחר מכן הוציאו בהמה אחת מהתערובת הבהמה אסורה, משום ש'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי' וכן מבואר בדברי הגמ' שבאופן שכבשו את הבהמות ולאחר מכן הם פרשו, הבהמות שפרשו אסורות מזרבנן גזירה שמא יקח מהקבוע, והתבאר לעיל [הערה יח] שר"ת סובר שגזירה זו נאמרה רק לענין קרבנות שעולים לגבוה, ולא בשאר הדברים, אמנם תוס' חולקים על דבריו וסוברים שגזירה זו נאמרה בין לענין קרבנות שעולים לגבוה, ובין לענין הדיוט.

תוס' מוסיפים שלפי דעת ר"ת רבנן לא תיקנו שהבהמות ירעו שיסתאבו ויפול בהם מום ויפדו את הבהמות, ויכבשו את הבהמות והם יפרשו והבהמות יהיו מותרות כיון שלהדיוט לא גזרו שמא יקח מהקבוע, כיון שהתקנה של 'ירעו עד שיסתאבו' נאמרה רק באופן שלאחר מכן הבהמות יהיו מותרות מעיקר הדין, ולא באופן שלאחר מכן יהיו מותרים מחמת הדין של 'כל דפריש מרובא פריש'.

הגמ' מבארת שבאופן ששני קרבנות התערבו עם בהמה אחת שאסורה בהנאה (לפי הצד שאין ביטול ברוב), ולאחר מכן הגיע כהן והקריב את הקרבנות שלא כדון, לפי הצד ש'בעלי חיים נדחין' הקרבנות פסולים כיון שבזמן שהקרבנות התערבו הם נדחו מהקרבה ונפסלו, ולפי הצד ש'בעלי חיים לא נדחין' הקרבנות כשרים ועלו לבעלים לשם חובתן.

כא הגמ' מבארת שכמו שרבי אליעזר סובר שבתערובת שחלק מהתערובת נפלה לים הגדול שאר התערובת מותרת שנים שנים, כך בקרבנות שהתערבו בבהמה שאסורה לאחר שבהמה אחת מותה תולים שבהמה זו הייתה אסורה בהנאה ומותר להנות משאר הבהמות.

ירעו עד שיסתאבו ולאחר מכן יקח מעות כמחיר הבהמה היפה ויחלל על המעות את קדושת הקרבן ויקנה במעות אלו קרבן אחר^{כב}.

○ באופן שקרבן אחד או יותר התערב עם בהמות חולין שראויות להקרבה - ימכרו לצרכי אותו המין ולאחר מכן יקריבו את שתי הבהמות וכל קרבן יכפר על בעל הקרבן^{כג}.

○ באופן שקרבן אחד או יותר התערב עם בהמות קדשים שקדושה באותה קדושה - יקריבו את הקרבנות בסתמא וכל קרבן יכפר על בעל הקרבן.

○ באופן שקרבן אחד או יותר התערב עם בהמת קדשים שקדושה בקדושה אחרת:

▪ באופן שהתערבו עם בכור או מעשר - ירעו עד שיסתאבו ויקח מעות ויחלל את קדושת הקרבן, והבהמות עם המום יאכלו בתורת בכור ומעשר.

▪ באופן שהתערבו עם שאר הקרבנות - ירעו עד שיסתאבו ולאחר מכן יקח מעות כמחיר הבהמה היפה ויחלל עליהם את הקדושה של הקרבן הראשון, ויביא מעות נוספות כמחיר הבהמה יפה ויחלל עליהם את קדושת הקרבן השני, ויפסיד המותר מביתו.

• קרבן שטעון סמיכה (קרבן של איש) - הקרבן טעון סמיכה, ולכן לא מקריבים שתי קרבנות של שני בעלים בסתמא וכל קרבן יכפר על בעל הקרבן, אלא שתי הקרבנות ירעו עד שיסתאבו, והבעלים הראשון יקח מעות כמחיר הבהמה היפה ויחלל עליהם את הקדושה של הקרבן שלו ויביא בדמים קרבן ויסמוך עליו, והבעלים השני יקח מעות כמחיר הבהמה יפה ויחלל עליהם את קדושת הקרבן שלו ויביא בדמים קרבן ויסמוך עליו^{כד}.

ו. גדר דין 'בריה' שלא מתבטל - באופן שהתורה אסרה איסור בין באופן שיש בו כזית ובין באופן שאין בו כזית (כגון אכילת עוף טמא שהתורה אסרה בין בעוף גדול שיש בו כזית ובין בעוף קטן שאין בו כזית).

☞ הערות ☜

כב רש"י מבאר שבאופן זה אי אפשר לשחוט את בהמה אחת משני הבהמות הללו מחוץ לעזרה ללא מום, משום שיש חשש שבהמה זו היא הקרבן ונחשב ששוחט קדשים בחוץ, וכן אי אפשר למכור את כל הבהמות הללו לצרכי הקרבן שהתערב בהם כיון שיש בהמה אחת שפסולה להקרבה, ולכן שני הבהמות ירעו עד שיסתאבו, ולאחר מכן אפשר לחלל את קדושת הקרבן על המעות.

בדברי המשנה מבואר שדין זה נאמר גם באופן שהתערב קרבן עם בהמה טריפה, ובדברי הגמ' מבואר שבדרך כלל קרבן לא יכול להתערב עם טריפה כיון שאם ניכר על הטריפה סיבת הטרפות יודעים שהיא הטריפה ולא הבהמה השניה, ואם לא ניכר על הטריפה סיבת הטרפות לא יודעים כלל שבהמה זו היא טריפה, ולכן נחלקו האמוראים בגמ' בביאור האופן שקרבן התערב עם טריפה: לדברי רבי ינאי כגון שהתערב נקבות הקוף בדרוסת הזאב, אמנם שאר האמוראים סוברים שאפשר להבחין ביניהם. ולריש לקיש כגון שקרבן התערב עם בהמה שנפלה, וריש לקיש סובר שבהמה שנפלה ולאחר מכן הלכה צריכה בדיקה, אמנם שאר האמוראים סוברים שבאופן שהבהמה הלכה אינה צריכה בדיקה. ולרבי ירמיה כגון שהתערב קרבן בולד טריפה ואלבא דרבי אליעזר שסובר שולד טריפה פסול למזבח.

תוס' מבארים שבטריפה שהתערבה לדעת רבי ינאי ולדעת ריש לקיש לאחר שירעו עד שיסתאבו ויפדו יהיה אפשר לשחוט את הבהמות ולבדוק איזה בהמה טריפה ואסורה באכילה ואיזה בהמה אינה טריפה ומותרת באכילה, אבל לדעת רבי ירמיה גם לאחר שירעו עד שיסתאבו ויפדו לא יהיה אפשר לאכול את הבהמות כיון שלא יהיה אפשר לברר איזה בהמה היא ולד טריפה ואיזה בהמה אינה ולד טריפה.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שרבי ירמיה סובר ש'פודים את הקדשים להאכילן לכלבים' שהרי לאחר הפדיון לא יהיה אפשר לאכול את הבהמות אלא למוכרם לנכרי או להאכילם לכלבים, אמנם תוס' בתירוץ השני מבארים שרבי ירמיה יכול לסבור 'שאינן פודין את הקדשים להאכילן לכלבים' כיון שדין זה נאמר רק באופן שמחמת הקדשים אי אפשר לאוכלם אלא להאכילם לכלבים אבל באופן זה מחמת הקדשים אפשר לאכול את הבהמות ורק מחמת התערובת של ולד טריפה אי אפשר לאוכלם אלא להאכילם לכלבים.

כג רש"י מבאר שבזמן הקרבת הקרבן הכהן אומר שהוא יכפר על בעליו ולא מפרש מיהו הבעלים, אמנם תוס' סוברים שהכהן מקריב את הקרבן בסתמא והקרבן עולה לשם בעליו.

כד תוס' מבארים שהמצוה לסמוך על הקרבן אינה מעכבת את הכפרה, אמנם כיון שיש מצוה לסמוך, באופן שיש קרבן שאי אפשר לסמוך עליו, אומרים 'ירעה עד שיסתאב' ולאחר מכן יהיה אפשר לקיים את מצות סמיכה, אבל באופן שאין תקנה לקיים את מצות סמיכה מביאים את הקרבן ללא סמיכה, ולכן קרבן שבעליו מת הירוש מביא את הקרבן ללא סמיכה, וכן קרבן שנמצא ולא ידוע מי בעליו מקריבים את הקרבן ללא סמיכה כיון שאם לא יקריבו את הקרבן ללא סמיכה הקרבן יצטרך למות.

תוס' מוסיפים שבאופן שיש אדם שאינו ראוי לסמיכה לעולם כגון ערל שמתו אחיו מחמת מילה יכול לשלוח את קרבנותיו ולהקריבם ללא סמיכה, אבל ערל שלא מתו אחיו מחמת מילה בדרך כלל לא ישלח את קרבנותיו אלא ימול ולאחר מכן יביא קרבנותיו אמנם קרבנות שקבוע להם זמן או שיעבור עליהם בבל תאחר יכול לשלוח קרבנותיו ולהקריבם ללא סמיכה, ותוס' מוסיפים שמצוה שטהרתו אינה תלויה בו נחשב כמו ערל שמתו אחיו מחמת מילה, אבל שאר הטמאים נחשבים כמו ערל שלא מתו אחיו מחמת מילה כיון שיכולים להטיר ולאחר מכן להביא קרבנותיהם.

תוס' מבארים שלא אומרים בסמיכה 'כל הראוי לבילה בילה מעכבת' וממילא באופן שהקרבן אינו ראוי לסמיכה הסמיכה מעכבת ואי אפשר להקריב את הקרבן, משום דכתיב 'וכי יטהר הזב מזובו' ודורשים ולא מנגעו ומבואר שטמא יכול לשלוח קרבנותיו למרות שלא יכול לסמוך.

ז. דיני טבעת (שהיא דבר חשוב) של איסור שהתערבה עם טבעות של היתר ולאחר מכן חלק מהתערובת הראשונה התערב בתערובת שניה:

- באופן שטבעת אחת מהתערובת הראשונה התערבה בתערובת שניה:
 - האם התערובת השניה מותרת:
 - שיטות התנאים:
 - לרבי יהודה - התערובת השניה אסורה.
 - לרבי שמעון - התערובת השניה מותרת משום שנחשב 'ספק ספיקא'.
 - לרבי אליעזר:
 - לרש"י:
 - בעבודה זרה - התערובת השניה אסורה.
 - בשאר האיסורים - התערובת השניה מותרת.
 - לתוס' - אין הכרח.
 - פסק האמוראים:
 - לרב - כרבי שמעון.
 - לשמואל:
 - בעבודה זרה - התערובת השניה אסורה.
 - בשאר האיסורים - התערובת השניה מותרת.
 - דיני ההנאה מהתערובת השניה לפי הצד שהתערובת מותרת:
 - לרש"י - מותר להנות מכל התערובת יחד.
 - לתוס' - אסור להנות מכל התערובת יחד.
- באופן שפרשו מהתערובת הראשונה שישים טבעות למקום אחד וארבעים טבעות למקום אחר:
 - באופן שהטבעות לא חזרו והתערבו - שישים הטבעות אסורות וכן ארבעים הטבעות אסורות.
 - באופן ששישים הטבעות חזרו והתערבו בתערובת שניה - התערובת השניה אסורה¹².
 - באופן שארבעים הטבעות חזרו והתערבו בתערובת שניה - נחלקו התנאים והאמוראים בדין זה וכפי שהתבאר לעיל לענין טבעת אחת שחזרה והתערבה בתערובת אחרת¹³.

ח. חבית של תרומה שהתערבה עם חביות של חולין:

- באופן שכל החביות לא נפתחו מעצמם - אסור לאדם לפתוח שום חבית, ולכן האיסור לא בטל וכל החביות אסורות.
- באופן שהתערבה עם מאה חביות של תרומה וחבית אחת נפתחה מעצמה - מוציא מהחבית אחד ממאה ושאר החבית מותרת¹².
- באופן שהתערבה עם מאה וחמישים חביות ונפתחו מאה חביות - מוציא מהחביות שנפתחו אחד ממאה וחמישים ושאר החביות מותרות¹³.

ט. האם יש שיעור לכמות הדם שצריך להזות על המזבח:

- לת"ק - לא אלא מספיק כל שהוא.
- לרבי - צריך שיעור.
- לרבי אליעזר:
 - לתירוץ הראשון של הגמ' - לא צריך שיעור.

⊕ הערות ⊕

כה רש"י מבאר שהטעם שהתערובת השניה אסורה משום שהולכים אחר הרוב ואומרים שהטבעת האסורה נמצאת בתוך שישים הטבעות, וממילא התערובת השניה אינה נחשבת כ'ספק ספיקא' אלא כ'ספק איסור' ואסורה.

כו רש"י מבאר שבאופן זה התערובת השניה נחשבת 'ספק ספיקא' שנחלקו התנאים והאמוראים לעיל.

כז רש"י מבאר שחבית סתומה נחשבת דבר חשוב שאינה מתבטלת ברוב, אבל חבית פתוחה אינה נחשבת דבר חשוב ומתבטלת ברוב, ובאופן שחבית אחת נפתחה מעצמה החבית מותרת, אלא שהאדם צריך ליטול מהחבית שיעור אחד ממאה כשיעור היחס של התרומה בתערובת ולהביאו לכהן.

כח הגמ' מבארת שהחידוש באופן זה שלא אומרים שהולכים אחר הרוב ואומרים שהחבית של התרומה היא אחת מהמאה חביות שנפתחו ושאר החביות מותרות.

○ לתירוץ השני של הגמ' - צריך שיעור^{כט}.

י. דין דם קרבן חטאת שהתערב עם דם קרבן חטאת אחר^ל:

- באופן שקיבל דם חטאת אחת בכוס אחת ודם חטאת שניה בכוס שניה ולאחר מכן התערבו הכוסות - צריך לתת מכל כוס שתי מתנות שהם ארבע ואם נתן מתנה אחת מכל כוס יצא.
- באופן שקיבל דם חטאת אחת בכוס אחת ודם חטאת שניה בכוס שניה ולאחר מכן התערב הדם מהכוס הראשונה עם הדם מהכוס השניה:
 - לפי הצד שאין שיעור לכמות הדם שצריך להזות על המזבח - צריך לתת מהדם המעורב שתי מתנות שהם ארבע ושני הקרבנות כשרים, ואם נתן מתנה אחת מכל כוס יצא.
 - לפי הצד שיש שיעור לכמות הדם שצריך להזות על המזבח - צריך לתת מהדם המעורב שתי מתנות שהם ארבע בשיעור שיהיה בתוך כל מתנה דם לקרבן זה ודם לקרבן זה ושני הקרבנות כשרים, ואם נתן מתנה אחת מכל כוס שיש בתוכה דם לקרבן זה ודם לקרבן זה יצא.

יא. דיני בכור:

- תמורת בכור - דינה כדין בכור עצמו^{לא}.
- דין בכור שהתפיסו לבדק הבית - אסור למכור את הבכור בליטרא^{לב}.

הערות

- כט הגמ' בתירוץ השני מוסיפה שדברי רבי אליעזר שצריך שיהיה בכל מתנה שיעור של דם לכל קרבן נאמרו רק לענין הזאת דם של קרבנות אבל לענין הזאת מי פרה אדומה רבי אליעזר מודה שבאופן שהתערב מי פרה אדומה במים אחרים מספיק שיזה כל שהוא כדי לטהר.
- ל בדברי הבריייתא מבואר שנידון זה נאמר בין באופן שחטאת יחיד התערבה עם חטאת יחיד, ובין באופן שחטאת יחיד התערבה עם חטאת ציבור, ובין באופן שחטאת יחיד התערבה עם חטאת ציבור.
- לא הגמ' מבארת שהדין שתמורת בכור היא כדין בכור, נאמר גם לענין זה שלדעת בית שמאי אסור לנדה לאכול את בשר התמורה, וכן לענין זה שאין לתמורה פדיון, וכן לענין זה שאסור למכור את תמורת הבכור בליטרא.
- לב הגמ' מבארת שהיה הו"א שבאופן זה יהיה מותר למכור את הבכור בליטרא כדי שיהיה רווח להקדש, אלא שכיון שהאדם יכול להקדיש לבדק הבית רק את מה שיש לו ממילא ההקדש חל רק על דמי הבכור שאפשר למכרו בלא ליטרא.